

wijt, en dat de Vorsten werk zochten om in hunne behoeften te voorzien was geene schande: werkeloosheid was schande, zoo als Hesiodus gezegd had. Maar arm en Duitsch was in die dagen éénsluitend. Eén Vorst echter was er onder die alle, welke den naam van "den Rijke" bij zijne tijdgenooten droeg. Het was de vader van Willem van Oranje: en toen het op dien rijkdom aankwam, en hem of zijnen voogden de keus gelaten was tusschen de nalatenschap zijns vaders of die van zijnen neef, meest van zijnen oom Hendrik van Nassau herkomstig, koos hij de laatste ¹. Cijfers spreken in dergelijke gevallen het duidelijkste. Bij een familie-contract tusschen Prins Willem en zijn' vader, te Meurs in 1556 gesloten, was bepaald, dat de goederen der Dillenburgsche linie van het huis van Nassau, d. i. die, waarvan Willem de Rijke thans meester was, niet dan bij uitsterving van alle mannelijk oir, aan de Bredasche linie, waarvan Willem van Oranje thans het hoofd was, zouden vervallen, en dan tegen eene uitkeering van 20,000 goudgulden. Stierven daarentegen in de Bredasche linie de mannelijke erfgenamen uit, dan zouden de dochters opvolgen, tegen eene uitkeering aan de Dillenburgsche linie van 50,000 Filippusgulden. — De laatste som werd bij een nieuw verdrag van 3 Julij, 1557, tot 80,000 Filippusgulden verhoogd ². De rijke man was dus de zoon, niet de vader, en echter de laatste had daarvan onder zijne landslieden den naam.

De Prins van Oranje had zeker, ten gevolge der gemaakte overeenkomsten, geen' heller van zijnen vader geërfd. In tegendeel had hij zich reeds vroeger tot afdoening van een gedeelte van diens schulden en tot eene huwelijksgift aan zijne zusters verbonden. Dit kon hij doen, omdat hij eene der rijkste, misschien de rijkste erfdochter uit de Nederlanden, Anna van Buren, tot vrouw had. Sedert was deze overleden: een gedeelte harer goederen was aan hem vervallen, een gedeelte hield hij voor zijne kinderen te beheeren. Bij dat voordeel kwamen andere. Hij was zeker geenszins voor niet in de laatste tijden Opperveldheer der Keizerlijke legers geweest: en toen het vrede was en op verrekening van de rantsoenen der hooge krijgsgevangenen aankwam, had hij regt het aandeel des leeuws te vorderen. Hoorne, die onder

"pour assister à leurs fraiz il n'en estoit nouvelle, ny estoit à croire que sans estre
"paiez il y eust homme d'eux qui fit ung pas."

¹ Al is de rijkdom van Willem den Rijke Duitse rijkdom geweest — Arnoldi in zijne *Geschiede des Oranien Nassauischen Lander*, B. III, Abth. 1, S. 78, heeft er zelf voor gezorgd, dat men dien niet te hoog schatten zou; — de man is zeker een goed huishouder geweest, en bij zijn overlijden kwam zijn boedel uit. Ik merk dit op uit een schrijven van den Prins van 1564, aan zijnen broeder Lodewijk, bij Arnoldi, *Histor. Denkwürdigk.*, p. 273: "Je suis tousiours empesché pour faire mon estat et pour bien dire: sicut erat in principio et nunc et semper et in secula seculorum et me semble que venons de race de ester ung peu moins menaigiers en nostre jeun temps, mais quant nous serons vieu, serommes meilleur *comme feu Monsieur nostre père.*"

² Zie Arnoldi, l.l., p. 250, 251, 252.